

HØJESTERETS DOM

afsagt mandag den 22. maj 2017

Sag 27/2017

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Henrik Høpner, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Nykøbing Falster den 11. marts 2016 og af Østre Landsrets 19. afdeling den 10. oktober 2016.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Poul Søgaard, Marianne Højgaard Pedersen, Jens Peter Christensen og Anne Louise Bormann.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Arbejdstilsynets anvisning om skorstensfejerarbejde af 1. marts 1984 (meddelelse nr. 4.04.2) indeholdt nogle retningslinjer for, hvordan de arbejdsmiljøregler, som var gældende for skorstensfejerarbejde, kunne opfyldes. Af meddelelsen fremgik bl.a.:

”2. Almene bestemmelser

2.1. Foranstaltninger mod faldulykker.

2.1.1. Indvendige adgangsveje til skorstenstop skal benyttes i det omfang, det er muligt. De skal være ryddet for generende genstande, og der skal være en af hensyn til ulykkesfaren passende belysning.

2.1.2. Rensning af skorstene skal så vidt muligt foretages fra renseløbet.

2.1.3. I det omfang adgangen til skorstenstop kun kan foregå over tag, skal der så vidt muligt anvendes en adgangsvej, som kan sikre imod nedskridning eller gennemtrængning, fx en transportabel tagstige med tagrygningsbøjle.”

I 2005 varslede Arbejdstilsynet over for Skorstensfejerlauget, at meddelelse nr. 4.04.2 ville blive ophævet, og at skorstensfejarbejdet derefter skulle følge samme bestemmelser som andre fag, herunder også bestemmelserne om arbejde på tage. I tilknytning hertil var der en dialog mellem Arbejdstilsynet og Branchearbejdsmiljørådet for Service- og Tjenesteydelser, Blik- og Rørarbejderforbundet og Skorstensfejerlauget om bl.a. udarbejdelse af en ny branchevejledning for skorstensfejarbejde. Arbejdstilsynet fik i den forbindelse sendt flere udkast til vejledningen og kom med bemærkninger hertil.

Ved mail af 8. april 2008 sendte arbejdsmiljøkonsulent Kaare Sørensen fra arbejdsgiverforeningen Handel, Transport og Service den endelige udgave af branchevejledningen for skorstensfejarbejde til Arbejdstilsynet med henblik på tilsynets bemærkninger til de fotografier, der var indsat i vejledningen. Ved mail af 8. april 2008 fremkom Arbejdstilsynet ved civilingeniør Ulla Andersen med følgende bemærkninger til fotografierne:

”På side 3, 9 og 10 står skorstensfejeren helt oppe på ryggen af taget – uden nogen form for sikring!!

...

Vejledningen har været ventet længe, men så skulle den også gerne vise gode arbejdsforhold, og ikke give anledning til, at allerede forsiden får bemærkninger fra de tilsynsførende.

Forhåbentlig kan I skaffe bedre billeder – eller i mangel af tid udelade nogle.”

Kåre Sørensen besvarede Ulla Andersens mail samme dag. Af mailen fremgår bl.a.:

”Med hensyn til den manglende faldsikring prøver jeg at finde nogle andre billeder.”

De pågældende fotografier blev ikke fjernet fra branchevejledningen og fremgik således af vejledningen, da Arbejdstilsynet nedlagde de to forbud, som den foreliggende sag drejer sig om.

Ved brev af 7. november 2014 til Branchearbejdsmiljørådet for Service- og Tjenesteydelser gjorde Arbejdstilsynet indsigelser mod de pågældende fotografier med henblik på at imødegå de misforståelser, som fotografierne måtte give anledning til, og som efter tilsynets opfattelse ikke stemte med lovgivningen eller med branchevejledningens tekst om brug af faldsikring.

De omhandlede tre fotografier er ikke medtaget i den reviderede udgave af branchevejledningen for skorstensfejararbejde fra 2016. I 2016-vejledningen s. 4 er under afsnittet om op- og nedstigning på tage indsat følgende tekst:

”Under skorstensfejning på tage med hældning – eller på flade tage, hvor afstanden til tagkant er under 2 meter – skal der benyttes faldhindrende udstyr. Faldhindrende udstyr kan eksempelvis fastgøres i fastgjorte tagtrin, øjebolte eller velegnede skorstenspiber. Sikring vil altid skulle udføres efter en konkret vurdering af fastgørelsespunktet. Stålskorstene vil normalt ikke være velegnede til fastgørelse af faldsikring.”

Forstraf

Tiltalte er ved Retten i Nykøbing Falsters dom af 10. december 2015 idømt en bøde på 2.000 kr. for overtrædelse af § 13, stk. 1, jf. § 3, stk. 1, i lov nr. 959 af 24. september 2012 om godkendelse og syn af køretøj.

Anbringender

T har anført navnlig, at der på gerningstidspunkterne forelå en branchevejledning for skorstensfejararbejde udarbejdet i 2008, hvori der intet var anført om brug af faldsikring ved arbejde udført som beskrevet i anklageskriftet. Branchevejledningen havde i en periode på ca. 4 år været til gennemsyn og bemærkninger hos Arbejdstilsynet flere gange, og han og landets øvrige skorstensfejere har i god tro arbejdet i henhold til vejledningen. Der er således hverken tale om en forsætlig eller uagtsom undladelse, og han skal derfor frifindes.

Dertil kommer, at anvendelse af lift, stillads eller lignende ville stride mod Arbejdstilsynets At-vejledning 2.4.2 om fald fra højden ved arbejde på tage, idet det i denne vejledning er anført, at sikkerhedsforanstaltningerne skal vælges, så fare ved at etablere og fjerne dem er mindre end den fare, de skal afværge.

Det bør endvidere føre til frifindelse, at skorstensfejararbejde i det væsentlige har været udført på samme måde i flere hundrede år, og anklagemyndigheden har ikke påvist skader i forbin-

delse med udførelse af skorstensfejerarbejde, hvor skorstensfejning er foregået stående på tagryg. Det fremgår af den seneste branchevejledning og af Skorstensfejerlaugets skadestatik, at en stor del af skaderne er sket ved overgangen mellem stige og tag.

Han har ved udlevering af branchevejledningen til og instruktion af sine ansatte overholdt de forpligtelser, der påhviler ham som arbejdsgiver. Han er derfor straffri efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3.

Der skal ved en eventuel strafudmåling tages hensyn til, at han på baggrund af ordlyden af og fotografierne i branchevejledningen fra 2008 havde grund til at tro, at der ikke var krav om faldsikring eller anden sikring, jf. straffelovens § 82, nr. 4.

Der skal endvidere ved en eventuel strafudmåling tages hensyn til, at sagsbehandlingstiden ved byretten har oversteget 1½ år, og at landsretten behandlede sagen mere end to år efter, at det seneste forhold var begået, jf. straffelovens § 82, nr. 13 og 14.

Endelig skal der ved en eventuel strafudmåling tages hensyn til, at straffesagen har bevirket, at der i dag foreligger en ny og opdateret branchevejledning, der i et vist omfang har fjernet den tvivl, som branchevejledningen fra 2008 efter Arbejdstilsynets opfattelse kunne medføre.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at T som arbejdsgiver er ansvarlig for sin virksomheds arbejdsmiljø, jf. arbejdsmiljølovens kapitel 4.

Det kan efter byrettens og landsrettens bevisresultat lægges til grund, at der ved de to episoder, som tiltalen angår, ikke var truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfare. Det kan endvidere lægges til grund, at det i begge tilfælde var muligt at udføre arbejdet ved hjælp af den lift, som T havde til rådighed.

Der kan ikke støttes ret på branchevejledningen for skorstensfejerarbejde fra 2008. At Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn, kan ikke føre til et andet resultat. Ved den endelige udarbejdelse af vejledningen tog Branchearbejdsmiljørådet for Service- og Tjenesteydelser ikke Arbejdstilsynets indsigelse mod de fotografier, som T har påberåbt sig, til efterretning. Hertil kommer, at der ikke er sikkerhed for, at ændringer i arbejdsmiljølovgivningen

løbende bliver indarbejdet i vejledningen. Det er endvidere flere gange fastslået i retspraksis, at en branchevejledning ikke har forrang for lovgivningen.

Under alle omstændigheder kan det ikke på baggrund af branchevejledningen fra 2008, herunder vejledningens fotografier, udledes, at der ikke kræves sikring mod nedstyrtning i forbindelse med fejning af skorsten fra hus med hældende tag. Desuden er de pågældende fotografier nu fjernet fra vejledningen.

T har ikke tilrettelagt arbejdet, således at det kunne udføres lovligt og sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, og han har heller ikke givet de ansatte den fornødne instruktion. Han skal derfor ikke fritages for bødeansvar i medfør af arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3.

Bøden – der skal fastsættes som en tillægsstraf i medfør af straffelovens § 89 – er efter forarbejderne til arbejdsmiljøloven og Højesterets domme af 3. november 1999 (UfR 2000.293/3 og UfR 2000.295) med rette fastsat til 50.000 kr.

Der er ikke grundlag for at nedsætte bøden efter straffelovens § 82, nr. 4, idet branchevejledningen fra 2008 ikke kan have bragt T i en undskyldelig misforståelse af retsreglerne. Under alle omstændigheder kan T ikke have været i undskyldelig misforståelse af retsreglerne under Arbejdstilsynets andet kontrolbesøg den 6. oktober 2014, idet han på dette tidspunkt var bekendt med tilsynets opfattelse i forbindelse med det første kontrolbesøg den 13. august 2014.

Der er heller ikke grundlag for at nedsætte bøden i medfør af straffelovens § 82, nr. 13. En sagsbehandlingstid på ca. to år fra sigtelse til prøvelse i 3. instans kan efter sagens karakter ikke anses for langvarig, og der har ikke været døde perioder i sagens behandling.

Der er endelig ikke grundlag for at nedsætte bøden i medfør af straffelovens § 82, nr. 14, idet der ikke er gået så lang tid siden den strafbare handling, at anvendelse af den sædvanlige straf er unødvendig.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om to skorstensfejerers rensning af skorstene i ca. 6 og ca. 7,8 meters højde stående på rygningen af et tag med en hældning på ca. 40 grader, uden at der var truffet foran-

staltninger mod fald fra taget, udgør en overtrædelse af arbejdsmiljølovens § 38, stk. 1, og § 13, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse. Der skal i bekræftende fald tages stilling til, om der er grundlag for at fritage de to skorstensfejeres arbejdsgiver, T, for bødeansvar efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3, og om der er grundlag for straffnedsættelse eller strafbortfald som følge af undskyldelig misforståelse af retsreglerne eller som følge af lang sagsbehandlingstid og den tid, der er gået, siden de pågældende handlinger blev foretaget, jf. straffelovens § 82, nr. 4, 13 og 14.

Er arbejdsmiljølovgivningen overtrådt?

Det er ved byrettens bevisbedømmelse, som stadfæstet af landsretten, lagt til grund, at Ts ansatte i de to forhold rensede skorstene, mens de stod på rygningen af et tag med en hældning på ca. 40 grader i en højde på henholdsvis ca. 6 og ca. 7,8 meter, uden at der var truffet foranstaltninger for at hindre nedstyrtning.

Arbejdstilsynets medarbejdere på de to arbejdssteder har vurderet, at arbejdet herved ikke blev udført sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Arbejdstilsynets påbud om at standse arbejdet med rensning af skorstenen stående på tagrygningen uden sikring mod nedstyrtning blev stadfæstet af Arbejdsmiljøklagenævnet, som lagde vægt på, at der ved arbejdet på taget var overhængende, betydelig fare for nedstyrtning. Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte denne vurdering.

T har anført, at han og hans ansatte har fulgt branchevejledningen for skorstensfejarbejde. En branchevejledning kan imidlertid ikke fritage en arbejdsgiver for at overholde arbejdsmiljølovgivningen, men kan efter omstændighederne indgå ved vurderingen af, om en arbejdsmetode er sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarlig.

Højesteret finder, at branchevejledningen ikke kan føre til en anden vurdering end Arbejdstilsynets af, hvad der var sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt med hensyn til de arbejdsforhold, der er omfattet af denne sag.

T har endvidere anført, at anvendelse af lift, stillads eller lignende i sagens to forhold ville stride mod Arbejdstilsynets At-vejledning 2.4.2 om fald fra højden ved arbejde på tage, idet det fremgår af denne vejledning, at sikkerhedsforanstaltningerne skal vælges, så fare ved at

etablere og fjerne dem er mindre end den fare, de skal afværge. Højesteret finder ikke grundlag for at antage, at det ville være i strid med At-vejledning 2.4.2 at anvende sikkerhedsforanstaltninger. Dette understøttes af, at det nu fremgår af den branchevejledning for skorstensfejerarbejde, der blev udarbejdet i 2016, at der under skorstensfejning på tage med hældning skal anvendes faldhindrende udstyr.

Højesteret tiltræder på den anførte baggrund, at de to forhold, som T er fundet skyldig i, udgjorde overtrædelser af arbejdsmiljølovens § 38, stk. 1, og § 13, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse.

Arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3

Efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3, kan en arbejdsgiver, der har opfyldt sine pligter efter lovens kapitel 4, ikke pålægges bødeansvar, hvis ansatte overtræder lovgivningens krav om bl.a. anvendelse af forsvarlige arbejdsmetoder. Efter arbejdsmiljølovens kapitel 4 skal arbejdsgiveren bl.a. føre det fornødne tilsyn med, at arbejdet udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt, og sørge for, at de ansatte får den nødvendige oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på farefri måde.

Ved byrettens bevisresultat, som er stadfæstet af landsretten, er det lagt til grund, at T ikke har givet de ansatte den fornødne instruktion. Efter sin egen forklaring har han ikke foretaget sig noget for at undgå af komme i en situation som ved påbuddene.

Højesteret tiltræder derfor, at T ikke har opfyldt sine pligter efter kapitel 4, og at han derfor ikke er fritaget for bødeansvar efter § 83, stk. 3.

Udgangspunktet for udmåling af bødestrafen

Ts virksomhed beskæftiger mindre end 10 ansatte. Der skal derfor i overensstemmelse med den ændring af arbejdsmiljøloven, som blev gennemført ved lov nr. 597 af 14. juni 2011, tages udgangspunkt i en bøde på 20.000 kr. for hvert forhold. Højesteret tiltræder, at der foreligger skærpende omstændigheder, idet der i begge forhold har været fare for liv eller helbred, jf. § 82, stk. 4, nr. 1. Bøden skal derfor i hvert forhold som udgangspunkt forhøjes med 5.000 kr., således at den samlede bøde som udgangspunkt udgør 50.000 kr.

Straffelovens § 82, nr. 4

Højesteret lægger til grund, at der har været en langvarig tradition for, at rensning af skorstene er blevet udført uden at følge de sikkerhedsforskrifter, som gjaldt for andre branchers arbejde på tage. I 2006 blev Arbejdstilsynets anvisning om skorstensfejerarbejde af 1. marts 1984 (meddelelse nr. 4.04.2) ophævet, således at skorstensfejere herefter skulle følge samme regler som andre.

Arbejdstilsynet har i sit påbud vedrørende sagens første forhold i august 2014 i rubrikken ”Vejledning” henvist til Branchevejledningen om skorstensfejerarbejde fra 2008. Branchevejledningen indeholder fotografier, der viser skorstensfejere, der står på tagryggen tilsyneladende uden nogen sikring mod nedstyrtning. Højesteret finder, at dette har været egnet til at give det indtryk, at denne arbejdsmetode fortsat kunne anvendes.

På denne baggrund finder Højesteret, at T i sagens første forhold fra august 2014 (forhold a) har handlet i undskyldelig misforståelse af arbejdsmiljølovgivningen. Højesteret finder derfor, at bøden i dette forhold skal bortfalde, jf. straffelovens § 82, nr. 4, jf. § 83, 2. pkt.

Da sagens andet forhold (forhold b) blev begået i oktober 2014, var T af Arbejdstilsynet blevet gjort bekendt med, at det var i strid med arbejdsmiljølovgivningen at udføre arbejde stående på tagryggen på et tag som det pågældende. Højesteret finder derfor ikke grundlag for strafnedsættelse efter § 82, nr. 4, i dette forhold.

Straffelovens § 82, nr. 13 og 14

Højesteret finder, at sagsbehandlingstiden samlet set ikke har været langvarig, ligesom der ikke har været døde perioder. Højesteret finder derfor ikke grundlag for at nedsætte bøden efter straffelovens § 82, nr. 13 eller 14.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom med den ændring, at bøden nedsættes til 25.000 kr. Bødestrafen fastsættes som en tillægsstraf, jf. straffelovens § 89, til Retten i Nykøbing Falsters dom af 10. december 2015.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med de ændringer, at bøden nedsættes til 25.000 kr., og at sagens omkostninger for landsretten skal betales af statskassen.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.

DOM

Afsagt den 10. oktober 2016 af Østre Landsrets 19. afdeling
(landsdommerne Linde Jensen, Katja Høegh og Kim Holst (kst.))

19. afd. nr. S-933-16:

Anklagemyndigheden

mod

T

(cpr.nr. ...56...)

(advokat Henrik Høpner, besk.)

Nykøbing Falster Rets dom af 11. marts 2016 (1-3284/2015) er anket af T med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Supplerende oplysninger

Der er i rubrikken ”Vejledning” i bilaget til Arbejdstilsynets skriftlige forbud af 14. august 2014 henvist til branchevejledningen for skorstensfejere.

Af ”Branchevejledning for skorstensfejararbejde” fra 2008 fremgår blandt andet:

”Forord

...

Branchevejledningen henvender sig til personer, der beskæftiger sig med skorstensfejararbejde. Den er tænkt som et hjælpeværktøj og har særlig fokus på de væsentligste arbejdsmiljøproblemer i branchen med henblik på at forebygge arbejdsskader, samt reducere arbejdsmiljøbelastninger og arbejdsulykker.

Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn og finder, at indholdet i den er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledning som den foreligger, og har ikke taget stilling til om den dækker samtlige relevante emner inden for det pågældende område.

...

Brug af faldsikring

Faldsikring skal bruges, hvis arbejde i højde ikke på anden måde kan planlægges, tilrettelægges og udføres forsvarligt.

Faldsikringsudstyr må kun anvendes, hvor det ikke er muligt at sikre mod fare for nedstyrtning ved brug af egnede tekniske hjælpemidler, f.eks. rækværk, stillads eller personløfter.

Fejning af fritstående skorstene må ikke finde sted uden brug af faldsikring, f.eks. i kombination med glideskinne.”

Der er under hovedforhandlingen forevist billeder, der er optaget af Arbejdstilsynets medarbejdere i forbindelse med tilsynsbesøgene den 13. august 2014 og 6. oktober 2014 på de pågældende ejendomme.

Der er fremlagt en udskrift af 19. september 2011 fra Kommunernes Landsforenings hjemmeside, hvoraf blandt andet fremgår:

”Kommunerne har efterspurgt en klar melding om deres rolle i forbindelse med tagtrin på eksisterende bebyggelse. Der har derfor i KL-regi været holdt et møde med deltagelse af Erhvervs- og Byggestyrelsen, Arbejdstilsynet og Skorstensfejerlauget for at få afklaret de forskellige aktørers roller. Resultatet af mødet fremgår nedenfor.

Ved skorstensfejning fra skorstenstop på eksisterende bebyggelse uden tagtrin er det skorstensfejeren, der konkret vurderer, om adgangsvejen er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

...

I dialog med ejeren drøfter skorstensfejeren, hvordan adgangsvejen kan sikres. ... En mulighed er at få sat permanente tagtrin op. En anden er, at borger eller skorstensfejer hver gang, der skal fejes, sørger for en transportabel tagstige med rygningsbøjle, lift eller tilsvarende. ...

Hvis skorstensfejer og borger ikke kan opnå enighed om, hvordan adgangsvejen til skorstenstop bliver gjort sikkerheds- og sundhedsmæssig forsvarlig, og det derfor ikke er muligt at feje efter fejningsterminer ..., skal skorstensfejeren ... meddele dette til kommunen. Kommunen har derefter mulighed for at udstede et påbud om ikke at bruge skorstenen.”

Forklaringer

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af tiltalte og vidnerne Henning Pedersen og Jan Søe.

Endvidere er der afgivet forklaring af Keld Lützhøft Jensen og Allan Kofoed.

Tiltalte har forklaret blandt andet, at der på det møde på Udby Kro, som han har forklaret om i byretten, rettelig var 3 deltagere fra Arbejdstilsynet til stede. Han var på daværende tidspunkt såkaldt klubformand. Den nuværende klubformand har spurgt Arbejdstilsynet, om man vil deltage i endnu et møde, men det har Arbejdstilsynet ikke ønsket. Han har fået tilladelse fra kommunen til at afkræve et gebyr på 150 kr. til ejere af huse, hvor skorstenen skal renses udefra, hvor der ikke er tagtrin på taget, og hvor man således bliver nødt til at lægge en såkaldt rygningstige op til tagryggen for at komme op til skorstenen. Gebyret er indført for at motivere husejerne til at få anlagt tagtrin på tagene.

Den fremgangsmåde, som hans to ansatte har anvendt i sagens to forhold, er helt normal både i hans virksomhed og i branchen generelt. Han vil skønne, at skorstensfejning udføres på denne måde 3-5.000 gange om dagen i Danmark. Arbejdstilsynet er bekendt hermed. Det er korrekt, at en skorstensfejer vil kunne falde ned fra taget, hvis vedkommende f.eks. snubler eller glider, når vedkommende står på tagryggen. Der er imidlertid i de sidste 240 år ikke sket sådanne ulykker, og der er derfor tale om ufarligt arbejde. Man kan ikke anvende faldsikringsudstyr, da der på tage normalt ikke er nogen forankringspunkter, der med sikkerhed kan tåle en belastning på 1.200-1.250 kg, hvilket er kravet ved faldsikring. Man kan f.eks. ikke vide, om en given skorsten kan tåle en sådan belastning. Han kender til en ulykke, hvor en skorstensfejer havde fastgjort sig til et punkt, som viste sig ikke at kunne holde, hvorefter pågældende faldt ned.

Det er korrekt, at man ville kunne opstille stillads eller bruge lift, men det er unødvendigt, da der som nævnt ikke sker faldulykker i forbindelse med selve fejningen af skorstene. Det vil påføre husejerne store udgifter, hvis de bliver pålagt at betale for anvendelse af f.eks. lift. Firmaet råder over en lift. Anvendelse af lift vil imidlertid ofte være kompliceret blandt andet på grund af eventuelle træer og el-ledninger. En lift kan desuden vælte.

Hans medarbejdere har faldsikringsudstyr i form af seler med, når de kører ud til opgaver, men udstyret vil typisk kun kunne anvendes, hvis der skal klatres lodret op ad en skorsten. Hvis en af hans medarbejdere vurderer, at en konkret opgave f.eks. som følge af blæst eller

regn ikke er forsvarlig at udføre på det givne tidspunkt, vil medarbejderen i stedet udføre en anden opgave, indtil det efter vejrforholdene er blevet forsvarligt.

Når man renser en skorsten med en håndspole, holder man håndspolen med én hånd, hvor håndleddet typisk hviler på skorstenen, mens den anden hånd fører rens værktøjet op og ned i skorstenen. Ved en typisk skorstensfejrning tager det 3-5 minutter at rense selve skorstenen efter, at man er kommet op på taget.

Vidnet Henning Pedersen har forklaret blandt andet, at det er hans vurdering, at der den 13. august 2014 var fare for personskade, idet den pågældende skorstensfejer kunne falde ned fra taget. Der var ikke noget, der kunne give skorstensfejeren fodfæste på taget. Tagryggen er rundet, og vedkommende stod derfor ustabil med begge fødder på tagryggen. Efter hans vurdering ville det have givet mere støtte, hvis vedkommende havde haft den ene fod på et tagtrin. Man kunne i stedet have anvendt en lift ved det pågældende hus. Man kunne også have fejret skorstenen indefra. Man kunne endvidere have anvendt faldsikring i form af en sikring rundt om skorstenen, hvis en sådan løsning var tilgængelig på markedet, og hvis skorstenen i øvrigt kunne holde til det. Han har ikke konstateret, om der var glat på taget den pågældende dag. Det var tørvejr.

Der er forskel på faldstoppende og faldhindrende udstyr. Faldstoppende udstyr bruges ved risiko for et lodret frit fald. I disse situationer skal forankringspunktet kunne klare et træk på 1.200 kg., og det skal være placeret ovenover personen. Faldhindrende udstyr bruges i relation til risiko for et lodret fald på maksimalt 50 cm, hvilket derfor også omfatter fald ned ad et skråt tag. I disse situationer er det ikke et krav, at forankringspunktet kan klare et træk på 1.200 kg. Der skal blot være tale om et forsvarligt forankringspunkt, som kan være en skorsten med fornøden styrke.

Forud for tilsynet den 13. august 2014 havde han haft 3-10 tilsyn af skorstensfejningsarbejder, herunder i forbindelse med ulykker. Han har efterfølgende ikke udført tilsyn med skorstensfejerarbejde, idet han ikke længere er i den gruppe i Arbejdstilsynet, der udfører dette.

Efter arbejdsmiljølovgivningens regler er det tilladt at udføre ”let arbejde”, mens man står på en stige, hvis man holder fast i stigen med den ene hånd. Den anden hånd kan bruges til at udføre f.eks. vinduespudsning eller til at arbejde f.eks. med en hammer eller skruetrækker. Det forudsætter dog, at arbejdet ikke kræver særlig kraftanvendelse som eksempelvis at anvende en boremaskine. Han ved ikke hvor stor kraft, der er forbundet med at anvende en håndspole. Arbejdstilsynet tilsigter at have en ensartet praksis. Det er korrekt, at den pågældende skorstensfejer havde en arbejdsmiljømappe i sin bil. Der er ikke krav om en sådan, men det er en god ting at have. Han har ikke selv kigget i mappen, men det gjorde hans kollega.

Vidnet Jan Søre har forklaret blandt andet, at der var fare for personskade den 6. oktober 2014. Hvis den pågældende skorstensfejer mistede fodfæstet, ville hun falde ned og komme alvorligt til skade, måske endda blive slået ihjel. Hun holdt renseværktøjet med begge hænder og trak det op og ned. Hun lænede sig i perioder opad skorstenen. Man kunne i stedet have anvendt en lift, idet der ikke var pladsproblemer omkring huset. Hvis man i stedet udfører arbejdet direkte på tagryggen, skal man anvende faldsikringsudstyr. Man kunne ikke anvende faldstoppende udstyr, fordi der ikke var et forankringspunkt 1 meter over personen, men man kunne have anvendt faldhindrende udstyr, forudsat skorstenen var solid nok til at fæstne udstyret hertil. Hvis man ikke er sikker på, at skorstenen er solid, kan faldsikringsudstyr ikke anvendes. Betegnelsen faldsikringsudstyr omfatter både faldstoppende og faldhindrende udstyr. Ifølge hans notater fra sagen havde den pågældende skorstensfejer ikke faldsikringsudstyr med i bilen. Han var ikke oppe på taget den pågældende dag, da han ikke skønnede det nødvendigt. Han kunne se skorstenen og skorstensfejeren på taget. Han har fået oplyst, at det tager 3-5 minutter at foretage selve fejningen af en skorsten.

Han har tidligere ført tilsyn med skorstensfejararbejde, men det stoppede han med omkring 2006. Han har én gang måttet stoppe et skorstensfejararbejde på grund af manglende sikkerhed, men det er mere end 10 år siden. Tilsynet med skorstensfejararbejde udføres nu af Arbejdstilsynets tilsynsgruppe 1 vedrørende bygge- og anlægsvirksomheder. Det er tidligere blevet udført af en anden tilsynsgruppe, der fører tilsyn med en lang række forskellige typer af virksomheder.

Vidnet Keld Lützhøft Jensen har forklaret blandt andet, at han de sidste 10 år har været olderman i Skorstensfejerlauget. Det er en arbejdsgiverforening, der har eksisteret i ca. 240 år. Hans opgave er blandt andet at varetage medlemmernes interesse. Organisationen har et samarbejde med skorstensfejersvendenes fagforening om blandt andet arbejdsmiljø. Organisationen har endvidere en arbejdsmiljøkonsulent, Allan Kofoed, tilknyttet. Skorstensfejeruddannelsen er en 4-årig mesterlæreuddannelse, hvor lærlingene modtager teoretisk og praktisk undervisning. Lærlingene lærer også at færdes på tage og at bruge sikkerhedsudstyr. Han har selv været med til at udarbejde branchevejledningen fra 2008. Den er ikke senere blevet revideret. Langt de fleste skorstensfejninger bliver udført af én skorstensfejer. Det er den pågældende skorstensfejer, der er ude på stedet, der skal vurdere, hvordan arbejdet kan udføres forsvarligt. Faldstoppende udstyr kræver, at forankringspunktet kan modstå en voldsom belastning. På en skrå tagflade vil faldhindrende udstyr kunne være nok, men udstyret skal stadig kunne fastgøres til et punkt på taget.

Ham bekendt har der forud for disse to sager ikke været lignende sager. Han er bekendt med omstændighederne i de to sager. Han vil ikke selv være nervøs for at skulle kravle op, og han mener også, at man kan sende en svend eller en trænet lærling op på et tag uden faldsikrende udstyr. En erfaren skorstensfejer vil f.eks. være forberedt på, at der kan komme fugle ud af skorstenen. Det er ikke tidligere sket, at en skorstensfejer er faldet ned fra et tag under selve skorstensfejningen. Nogle steder kan det være forsvarligt at kravle op på et tag, selvom det regner.

Vidnet Allan Kofoed har forklaret blandt andet, at han har været selvstændig arbejdsmiljøkonsulent siden 2008. I 2006-2008 var han ansat i Arbejdstilsynet, og forud herfor var han ansat i 8 år i Volvo-koncernen, hvor han blandt andet beskæftigede sig med arbejdsmiljø. Han arbejder som konsulent for en række virksomheder og brancheorganisationer, herunder Skorstensfejerlauget. Han har siden 2009 hjulpet skorstensfejervirksomheder med at registrere og anmelde arbejdsulykker. Han har blandt andet udarbejdet den fremlagte statistik over arbejdsskader i perioden fra oktober 2011 til februar 2013. Statistikken omfatter de anmeldelsespligtige arbejdsskader, som han er blevet involveret i efter henvendelse fra virksomheder, der er medlemmer af lauget. Der er tale om et tilbud til medlemmerne, og han kan derfor ikke garantere, at samtlige arbejdsskader bliver meldt til ham. Han sørger for at anmelde arbejdsskaderne til Arbejdstilsynet. Arbejdstilsynet

har en "smiley"-ordning, som han bruger til at følge med i og overvåge virksomhederne. Generelt set er det adgangsvejene, der giver udfordringer for skorstensfejerne. Han har ikke registreret nogen ulykker, hvor en skorstensfejer er faldet ned fra en tagryg. Der er derimod registreret ulykker, hvor en skorstensfejer er kommet til skade i forbindelse med rensning via en renselem.

Foreholdt en ulykke fra december 2012, der er beskrevet i statistikken som "Faldulykke – færdsel på tag" og "Fald fra tag ned på garagetag ca. 2 meter", har vidnet forklaret, at der, uanset beskrivelsen, var tale om en ulykke, der relaterede sig til adgangsvejene.

Foreholdt en ulykke fra november 2012, der er beskrevet som "Faldulykke – færdsel på tag" og "Fald på tag, gled ved tagryg/skorstenstop", har vidnet forklaret, at faldet formentlig skyldtes, at der havde været et mellemrum mellem tagryggen og det sidste tagtrin. Han ved dog ikke, om der var tagtrin på det pågældende tag.

Foreholdt en ulykke fra oktober 2012, der er beskrevet som "Faldulykke – færdsel på tag" og "Mistet fodfæste på tag og fik vrid i ryggen", har vidnet forklaret, at hvis denne ulykke var sket på tagryggen, ville han have skrevet det i statistikken.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter arbejdsmiljølovens § 38, stk. 1, skal arbejde planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarligt.

Efter § 13, nr. 1, i bekendtgørelse om arbejdets udførelse (jf. bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 med senere ændringer) skal det ved udførelsen af arbejdet sikres, at der er truffet effektive foranstaltninger til at forebygge risiko for blandt andet nedstyrtning.

Det kan som ubestridt lægges til grund, at det var muligt at udføre arbejdet den 13. august 2014 og den 6. oktober 2014 ved hjælp af en lift, og at tiltaltes virksomhed havde en sådan til rådighed.

Arbejdsmiljøklagenævnet, der behandlede Ts klager over Arbejdstilsynets påbud, har ved de enstemmige afgørelser af 27. februar 2015 og 30. april 2015 fundet, at der var en

overhængende, betydelig fare forbundet med tiltaltes ansattes arbejde på tagene den 13. august 2014 og den 6. oktober 2014, idet de ansatte ikke var sikret mod nedstyrtningssfare.

Også efter bevisførelsen for landsretten tiltræder landsretten herefter og i øvrigt af de grunde, der er anført af byretten, at tiltalte er fundet skyldig i overensstemmelse med tiltalen.

Bødestrafen, der fastsættes efter de af byretten citerede bestemmelser, findes passende.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Byrettens dom i sagen mod T stadfæstes.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger for landsretten.

DOM

afsagt den 11. marts 2016

Rettens nr. 1-3284/2015

Politiets nr. 1900-90270-00021-15

Anklagemyndigheden mod

T cpr-nummer ...

Anklageskriftet, der er berigtiget under hovedforhandlingen, er modtaget den 29. juli 2015.

T er tiltalt til straf for

overtrædelse af arbejdsmiljølovens § 83, stk. 1, og stk. 2, jf. § 82, stk. 6 og stk. 4, nr. 1 [dagældende § 82, stk. 4 og stk. 5, nr. 1], jf. § 38, stk. 1, og bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse, med senere ændringer § 30, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, jf. § 13, nr. 1,

- a. ved den 13. august 2014 på adressen ...vej 25, 4760 Vordingborg, at have været ansvarlig for arbejdet med rensning af skorstenen ikke var planlagt, tilrettelagt og blev udført sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, idet ansatte B, stående i ca. 6 meters højde på rygningen af taget, som havde en hældning på ca. 40 grader, rensende husets skorsten, uden at der var truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfare, alt hvorved der blev fremkaldt fare for personskade, og
- b. ved den 6. oktober 2014 på adressen ...gade 21, 4760 Vordingborg, at have været ansvarlig for arbejdet med rensning af skorstenen ikke var planlagt, tilrettelagt og blev udført sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, idet ansatte lærling A, stående i ca. 7,8 meters højde på rygningen af taget, som havde en hældning på ca. 40 grader, rensende husets skorsten, uden at der var truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfare, alt hvorved der blev fremkaldt fare for personskade.

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om bødestraf.

Tiltalte har nægtet sig skyldig.

Sagens oplysninger

Ad anklageskriftets pkt. a

Af en besøgsrapport af 13. august 2014 (bilag 4) fremgår, at repræsentanter fra Arbejdstilsynet samme dag udstedte et strakspåbud til den af tiltalte drevne skorstensfejervirksomhed. Grunden hertil var beskrevet som: *Der fejes skorsten fra tagryg i ca. 6 m's højde uden tilstrækkelig sikring mod nedstyrtning.*

Af skrivelse af 14. august 2014 (bilag 5A) fra Arbejdstilsynet til tiltalte fremgår, at påbuddet betød, at virksomheden skulle standse arbejdet med rensning af skorsten stående på rygningen uden nogen form for sikring mod personnedstyrtning. Af et bilag til skrivelsen fremgår følgende beskrivelse af de faktiske forhold:

"...

Grunden til besøget var at der kunne konstateres en skorstensfejer stående på rygningen af et hus i gang med rensning af husets skorsten. Arbejdstilsynet standsede, præsenterede sig og bad den ansatte om at standse arbejdet, dette blev straks efterkommet. ...vej 25 er et ældre byhus hvor tag hældningen anslås til ca. 40 grader. Taget er belagt med tegl sten. Tagfods højden blev målt til 2,70 meter og rygningen i en højde på ca. 6.00 meter.

Den ansatte på stedet kunne oplyse Arbejdstilsynet om at han var kommet op til skorstenene via trin på husets bagside, hvilket også blev anvendt da den ansatte kom ned fra taget.

Den ansatte oplyste at han godt kunne have rensset skorstenen fra de fast monterede trin på taget, men grundet den sod der kommer op når kosten rensset skorstenen havde han valgt at stille sig på rygningen for at undgå indånding af sod partikler.

Den ansatte oplyste over for arbejdstilsynet at han mente han arbejdede på lovligvis idet han var gået op af de faste trin og derefter stillet sig på rygningen. Den ansatte kunne endvidere fremvise Branchevejledningen for skorstensfejer.

Nedenfor på husets facade mod ...vej stod to kasser ca. en meter fra husets facade og en højde på 70 cm x bredde på 25 cm. Den ene kasse stod lige under hvor den ansatte befandt sig på rygningen. Ved telefonisk kontakt til Skorstensfejermesteren oplyste han at sådan havde man jo altid rensset skorstenene, men at man naturligvis skulle overholde gældende lovgivning der var på området.

Han oplyste samtidig at virksomheden hvert år havde en udefra kommende arbejdsmiljøkonsulent der havde et møde med de ansatte. Han var ikke helt klar over, hvad der blev drøftet på disse møder.

Begrundelse for forbud

Det er Arbejdstilsynets vurdering, at rensning af skorstenen ikke er udført sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, idet den ansatte står på rygningen uden nogen form for sikring mod person nedstyrtning.

Forbud

Virksomheden påbydes at standse arbejdet med rensning af skorstenen stående på rygningen uden nogen form for sikring mod person nedstyrtning.

*Påbuddet skal efterkommes **straks**.*

..."

Tiltalte klagede over Arbejdstilsynets afgørelse til Arbejds miljøklagenævnet, der den 27. februar 2015 fastholdt afgørelsen. Af begrundelsen fremgår følgende:

"...

Arbejds miljøklagenævnet lægger vægt på, at der på tilsynstidspunktet den 13. august 2014 var en overhængende, betydelig fare ved arbejdet på taget, da Arbejdstilsynet konstaterede, at en af virksomhedens medarbejdere stod på rygningen af et hus i ca. 6 meters højde i gang med at rense husets skorsten uden at være sikret mod nedstyrtningssfare.

Nævnet har lagt til grund, at Arbejdstilsynet den 13. august 2014 konstaterede, at virksomhedens medarbejder stod på rygningen af et hus i gang med at rense husets skorsten.

Nævnet har desuden lagt til grund, at Arbejdstilsynet konstaterede, at der var tale om et ældre byhus, hvor taghældningen anslås til cirka 40 grader, tagfodshøjden blev målt til 2,70 meter og rygningen i en højde på ca. 6 meter.

Det fremgår af arbejdsmiljøloven, at Arbejdstilsynet, såfremt tilsynet skønner det nødvendigt for at afværge en overhængende, betydelig fare for de ansattes eller andres sikkerhed eller sundhed, kan påbyde, at faren straks imødegås, herunder at de tilstedeværende øjeblikkeligt fjerner sig fra farezonen, eller at arbejde i øvrigt standses.

Bemærkninger til klagen:

Skorstensfejmester T har i klagen anført, at den ansatte udførte arbejdet i fuld overensstemmelse med gældende lovgivning og den udarbejdede branchevejledning for skorstensfejerarbejde, samt at skorstensfejere har lært på sikker og forsvarlig vis at begå sig ved udførelse af arbejde på et tag.

Virksomheden har desuden i brev af 30. september 2014 til Arbejds miljøklagenævnet anført, at arbejdet på taget har en varighed på 3-5 minutter, og at der i branchen ikke anvendes faldsikring, når der er tale om arbejde af så kort varighed.

Virksomheden har i brev af 24. november 2014 endvidere oplyst, at der er tale om mangeårige anerkendte og indarbejdede arbejdsmetoder aftalt af Kommunernes Landsforening og Skorstensfejerlauget.

Virksomheden har videre oplyst, at det fremgår af At-vejledning A.2.1. om nedstyrtning- og gennemstyrtningssfare på bygge- og anlægspladser, at "Sikkerhedsforanstaltninger kan dog undlades ved kortvarige arbejdsopgaver, hvor faren ved sikkerhedsforanstaltningernes etablering, brug og fjernelse er større end den fare, de skal afværge".

Virksomheden har ydermere henvist til, at der er tale om en medarbejder, der via sin uddannelse er særligt trænet og instrueret i at bevæge sig sikkert og fornuftigt, og han ved, hvornår han skal sig fra og stoppe arbejdet af sikkerhedsmæssige grunde. Dertil er medarbejderen iført egnet fodtøj og arbejder alene på taget.

Virksomheden har endelig anført, at Branchevejledning for skorstensarbejde bør have betydning for afgørelsens resultat, da den er udarbejdet af fagets arbejdstagerorganisation og arbejdsgiverside.

Arbejds miljøklagenævnet skal bemærke, at nævnet vurderer, at der forelå en overhængende betydelig fare for at virksomhedens medarbejder, som stod på rygningen af et hus i cirka 6 meters højde, kunne styrte ned med alvorlig personskade eller død til følge.

Nævnet skal desuden bemærke, at det ikke har betydning for sagen, om der er tale om en kortvarig arbejdsopgave på 3-5 minutter eller længere, da virksomhedens medarbejder på intet tidspunkt under arbejdet på taget var sikret mod nedstyrtning.

Nævnet skal endvidere bemærke, at der ikke er truffet afgørelse efter reglerne om bygge- og anlægsarbejde.

Arbejds miljøklagenævnets afgørelse er truffet af et enigt nævn.

... "

Ad anklageskriftets pkt. b

Af en besøgsrapport af 6. oktober 2014 (bilag 13) fremgår, at en repræsentant fra Arbejdstilsynet udstedte et forbud til den af tiltalte drevne skorstensfejervirksomhed. Grunden hertil var beskrevet som: *Der arbejdes med rensning af skorsten i en højde på ca. 7,8 meter fra terræn, uden at der er truffet foranstaltninger mod nedstyrtningsfaren ved tagfod. Der benyttes ingen form for faldsikring.*

Af skrivelse af 10. oktober 2014 (bilag 14) fra Arbejdstilsynet til tiltalte fremgår, at forbudet betød, at virksomheden blev påbudt straks at standse arbejdet, indtil der var truffet foranstaltninger mod nedstyrtningsfare fra tagryg. Af et bilag til skrivelsen (bilag 15) fremgår følgende beskrivelse af de faktiske forhold:

"...

Her var en medarbejder fra virksomheden i gang med at rense skorstenen på huset. Arbejdet foregik stående på tagryggen af husets tag. Medarbejderen benyttede et rensbånd (håndspole) hvor der i enden af dette er monteret en børste. Medarbejderen benyttede begge hænder til at holde rensbåndet og udføre arbejdet med rensning af skorstenen. Arbejdstilsynet konstaterer at medarbejderen både står frit på tagryggen og læner sig med det ene ben op ad skorstenen under arbejdet. Arbejdstilsynet præsenterede sig og bad medarbejderen om at komme ned.

Medarbejderen oplyste, at hun var lærling i virksomheden, og at hun var i gang med 4. år af læretiden.

Arbejdstilsynet kontaktede herefter arbejdsgiver T, som kom til stedet umiddelbart efter.

Ved besøget var vejret solrigt og tørt og en del blæsende. Det blev ved opslag på DMI's hjemmeside oplyst at det blæste med omkring 11 meter i sekundet i området.

Huset hvorfra arbejdet foregik, er en 1½ plansvilla med en taghældning på ca. 40 grader.

Tagfladen består af "Decra tagplader", som er en metal plade belagt med keramisk farvet stengranulat. Rygningen er en "Decra buet rygning" som er ca. 20 cm bred og

rund på overfladen. På tagfladen er der fra tagfod og op til skorstenen monteret "tagtrin".

Afstand fra terræn til tagfod blev målt til 3,6 meter. Højde fra terræn til tagryg blev skønnet til at være mellem 7,8 og 8 meter af medarbejderen og af arbejdsgiveren. Underlaget mod nord, i indkørslen hvor stigen var opstillet, består af stampet stabilgrus. Mod syd, på den modsatte side af huset, består underlaget af jord.

Adgang til arbejdsstedet foregik via en opstillet aluminiumstige som var stillet op ad tagrenden på huset, og rakte ca. 20 cm op over tagfod. Stigen var udstyret med et beslag som var lagt ned i tagrenden, og gør at stigen står nogenlunde stabilt. Herfra foregik færdslen videre op ad tagfladen på de påmonterede tagtrin.

Medarbejderen oplyste, at hun var kravlet op ad stigen, videre op på tagtrinene og herefter stillet sig op på tagryggen for at udføre arbejdet med rensning af skorstenen. Endvidere blev det oplyst, af medarbejderen, at hun i snit havde 3 til 8 skorstene om ugen som hun rensede på denne måde, hvor det foregik fra taget, stående på tagryggen.

Der var ikke truffet nogen form for sikring mod nedstyrtningsskaden på stedet i form af rækværk, brug af stillads, personløfter eller faldsikring.

Arbejdsgiveren oplyste at virksomheden selv rådede over en personløfter, men han havde vurderet, at skorstene som på dette arbejdssted, godt kunne renses stående fra tagryggen, og uden brug af nogen form for sikring mod nedstyrtning.

Der blev optaget fotos på stedet.

...

Begrundelse for forbud

Det er Arbejdstilsynets vurdering, at arbejdet med rensning af skorstenen ikke er udført sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Dette begrundes Arbejdstilsynet med, at medarbejderen står på en tagryg og udfører arbejde uden at der er truffet nogen form for sikkerhedsforanstaltninger mod nedstyrtningsskaden på stedet.

Arbejdstilsynet lægger særligt vægt på følgende:

- *medarbejderen står i ca. 7,8 meters højde*
medarbejderen står på en meget smal tagryg, ca. 20 cm bred som
- *har rund overflade medarbejderen benytter begge hænder til at udføre arbejdet*
- *medarbejderen står frit eller lænende op ad skorstenen med det ene ben uden at kunne holde sig forsvarligt fast*
- *det blæser omkring 11 sek/m*

Forbud

Virksomheden påbydes at standse arbejdet indtil der er truffet effektive foranstaltninger til at forebygge risikoen for nedstyrtning i forbindelse med skorstensrensning.

*Påbuddet skal efterkommes **straks**.*

..."

Tiltalte klagede over Arbejdstilsynets afgørelse til Arbejds miljøklagenævnet, der den 30. april 2015 fastholdt afgørelsen. Af begrundelsen fremgår følgende:

"...

Arbejds miljøklagenævnet lægger vægt på, at der på tilsynstidspunktet den 6. oktober 2014 var en overhængende, betydelig fare ved arbejdet på taget, da Arbejdstilsynet konstaterede, at en af virksomhedens medarbejdere stod på tagrygningen af et hus i ca. 7,8 meters højde i gang med at rense husets skorsten uden at være sikret mod nedstyrtningssfare.

Nævnet har lagt til grund, at Arbejdstilsynet den 6. oktober 2014 konstaterede, at virksomhedens medarbejder stod på tagrygningen af et hus i gang med at rense husets skorsten.

Nævnet har desuden lagt til grund, at Arbejdstilsynet konstaterede, at der var tale et 1½ plansvilla, hvor taghældningen var ca. 40 grader, tagfodhøjden 3,6 meter og tagrygningen i en højde på ca. 7,8 meter.

Det fremgår af arbejdsmiljøloven, at Arbejdstilsynet, såfremt tilsynet skønner det nødvendigt for at afværge en overhængende, betydeligt fare for de ansattes sikkerhed eller sundhed, kan påbyde, at faren straks imødegås, herunder at arbejdet i øvrigt standses.

Bemærkninger til klagen:

Skorstensfejermester T har i klagen anført, at den ansatte udførte arbejdet i fuld overensstemmelse med den udarbejdede branchevejledning for skorstensfejerarbejde, samt at skorstensfejere har lært på sikker og forsvarlig vis at begå sig ved udførelse af arbejdet på et tag.

Virksomheden anfører i den forbindelse, at der er tale om en medarbejder, der via sin uddannelse er særligt trænet og instrueret i at bevæge sig sikkert og fornuftigt. Dertil er medarbejderen iført egne fodtøj.

Virksomheden har desuden i brev af 3. november 2014 anført, at arbejdet på taget har en varighed på 3-5 minutter, og at der i branchen ikke anvendes faldsikring, når der er tale om arbejde af så kort varighed.

Virksomheden har videre oplyst, at det fremgår af AT-vejledning A.2.1, om nedstyrtning - og gennemstyrtningsfare på bygge- og anlægspladser, at sikkerhedsforanstaltninger kan undlades ved kortvarige arbejdsopgaver.

Virksomheden anfægter i brev af 3. november 2014, Arbejdstilsynets beskrivelse af vejrforholdene, på tidspunktet for tilsynsbesøget. Virksomheden anfører, at medarbejderen er i stand til at afgøre om vejret giver anledning til at skulle indstille arbejdet, hvilket det på dagen for tilsynsbesøget ikke gjorde.

Virksomheden anfører, at stigen var opstillet forskriftsmæssigt korrekt, idet stigen var opstillet lige under de fast monterede trin på taget. Disse trin udgør et fuldt forsvarligt punkt at holde i for medarbejderen, når der trædes fra stigen og videre op på taget.

Arbejds miljøklagenævnet skal hertil bemærke, at nævnet vurderer, at der forelå en overhængende betydelig fare for at virksomhedens medarbejder, som stod på tagrygningen af et hus i ca. 7,8 meters højde, kunne styrte ned og med alvorlig personskade eller død til følge.

Nævnet skal desuden bemærke, at det ikke har betydning for sagen, om der er tale om en kortvarig arbejdsopgave på 3-5 minutter eller længere, da virksomhedens medarbejder på intet tidspunkt under arbejdet på taget var sikret mod nedstyrtning.

Nævnet skal endvidere bemærke, at der ikke er truffet afgørelse efter reglerne om bygge- og anlægsarbejde, og at afgørelsen drejer sig om adgangsforholdene til taget.

Arbejdsmiljøklagenævnets afgørelse er truffet af et enigt nævn.

..."

Der er under sagen afgivet forklaring af tiltalte og vidneforklaring af tilsynsførende Henning Pedersen og tilsynsførende Jan Søe.

Tiltalte har forklaret, at han kan bekræfte, at det er ham, der har skrevet klagerne over Arbejdstilsynets påbud i bilag 9 og bilag 18. Han var uenig i påbuddene, men har efterkommet dem, således som det fremgår af klagen i bilag 9 anden sidste afsnit. Det har han gjort på den måde, at han har efterkommet påbuddet vedrørende den pågældende ejendom, idet de ikke senere har fejlet skorstenen der. De har imidlertid 6.000 individuelle arbejdspladser, og han har ikke fået noget påbud vedrørende de øvrige arbejdspladser. Han har således ikke foretaget sig noget for at undgå at komme i en situation som ved påbuddene, og det skyldes, at han bestemt mener, at det er den enkelte medarbejder, der skal vurdere, hvad der er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Der er ingen, der er bedre til at vurdere, hvad der er farligt for en skorstensfejer, end skorstensfejeren selv. De har arbejdet på samme måde i de seneste 240 år, og der er ingen skorstensfejere, der er kommet til skade i den pågældende arbejdssituation. Han har i hvert fald ikke selv kunne finde nogen tilfælde. Han henholder sig til den den branchevejledning, der foreligger. Den mener han, de følger.

Efter påbuddene fra Arbejdstilsynet har han afventet en afgørelse. Hvis afgørelsen går branchen imod, så skal de have etableret noget med nogen faldsikringer på de enkelte ejendomme. Hvis man skal anvende faldsikring, så skal man have et fæstningspunkt, der er højere oppe end personen. Der skal således etableres en mast omkring skorstenen for at kunne etablere et fæstningspunkt korrekt. Et sådant punkt skal endvidere kunne tåle et træk på 1.200 - 1.250 kg. Han finder det derfor helt urealistisk, at man skal kunne anvende faldsikringsudstyr. Han mener ganske bestemt, at påbuddene beror på en fejlvurdering fra de tilsynsførende fra Arbejdstilsynet.

Han har ikke efter det sidste påbud haft nogen drøftelser med A om, hvordan hun skal håndtere en opgave som den på ejendommen ...gade 21. Det er rigtigt, at hvis man pludseligt får et ildebefindende, er der ikke noget, der beskytter skorstensfejeren mod at falde ned fra taget, men man har ikke et eneste tilfælde, hvor det er sket. Man kan også få et blackout på alle mulige andre tidspunkter, for eksempel når man kører bil. Det kan ingen gardere sig imod.

Gennemstyrtningsfaren er ikke særlig stor. De steder på taget, hvor der er etableret tagtrin, er der lægter under, og derfor er der ingen fare for, at man træder igennem. Han havde på et tidspunkt henvendt sig til kommunen og bedt om tilladelse til at lægge et ekstra gebyr på tagrensningen, hvor det var nødvendigt for dem at bruge tagstiger, således at man kunne motivere husejerne til at etablere tagtrin på taget, men det havde han ikke fået lov til.

Det er rigtigt, at firmaet har en personlift. Det er også rigtigt, at den fik A ikke med, da hun udførte opgaven. Hun mente ikke, at der var behov for det, og ingen er bedre til at bedømme det end medarbejderen selv. A vurderede således, at det var forsvarligt at udføre opgaven, som hun gjorde, og den vurdering er han enig med hende i. Hun klarede i øvrigt også opgaven fint. Den eneste panik der skete var, da medarbejderen fra Arbejdstilsynet kom. Han var en lille smule i panik, og det kunne have skabt en farlig situation. Det er baggrunden for, at han har klaget over den pågældende medarbejder. Efter påbuddet vedrørende ejendommen ...gade 21 kontaktede han en arbejdsmiljøkonsulent, der havde en snak med A, og det var i den forbindelse, at A gav udtryk for, at Jan Søb havde skabt en utryghed i forbindelse med nedstigningen fra taget. Skorstenen på ejendommen ...gade 21 kunne ikke renses indefra. Det er derfor, at der var etableret tagtrin på denne ejendom.

Udspurgt af forsvareren forklarede tiltalte, at han har 4 - 5 ansatte. For en del år siden havde skorstensfejerne et møde med Arbejdstilsynet omkring sikkerheden ved udførelsen af deres arbejdsopgaver. Kort efter blev en af hans ansatte antastet af en fra Arbejdstilsynet i forbindelse med, at han skulle udføre en skorstensfejning, og i den forbindelse blev der også udarbejdet en tilsynsrapport. Tiltalte henvendte sig herefter til Arbejdstilsynet i Nykøbing Falster, hvor han gjorde opmærksom på, at nu havde Arbejdstilsynet orienteret dem om, hvordan de skulle udføre arbejdet, og at det ikke var i orden, at en anden medarbejder fra Arbejdstilsynet mente, at de skulle gøre det på en anden måde. Det tog man til efterretning på Arbejdstilsynet, og han hørte ikke mere til sagen. Der er således ikke faste regler indenfor Arbejdstilsynet, men det er individuelle vurderinger fra de enkelte tilsynsførende.

Senere havde de et møde på Udby Kro sammen med Arbejdstilsynet. Der var to medarbejdere fra Arbejdstilsynet, der instruerede dem. Samtlige skorstensfejersvende i amtet var til sted ved det møde. Senere havde han en af de pågældende medarbejdere til at gå rundt sammen med en skorstensfejersvend for at se, hvordan arbejdet foregik, og der var ingen indvendinger eller påtaler imod den måde, han udførte arbejdet på.

En håndspole er en nylonwire, der sidder på en spole, og med en børste i enden. Man kan holde spolen med den ene hånd samtidig med, at man holder hånden på skorstenen, og med

den anden hånd kan man rense skorstenen med børsten. Det er ikke sikkert, at en skorsten vil kunne klare et pludseligt træk på 1.200 - 1.250 kg, hvis man havde monteret en faldsikring enten på selve skorstenen eller omkring skorstenen. Der er en risiko for, at skorstenen derved kan vælte, så ville der opstå en meget farlig situation. Der er stor forskel på skorstenenes beskaffenhed. Men faldsikring er slet ikke realistisk, allerede fordi sikringspunktet skal være opsat højere op, end personen er.

Som skorstensfejer har han ikke mulighed for at pålægge husejeren at etablere for eksempel tagtrin. Hvis han ikke kan snakke sig tilrette med husejeren, skal han underrette kommunen om, at skorstensfejningen ikke kan ske på forsvarlig vis på den pågældende ejendom, hvorefter kommunen så er nødt til at nedlægge et forbud mod brug af ildstedet på ejendommen.

Skorstensfejningen er yderst vigtig, idet man for det første skal undgå skorstensbrande, og for det andet skal man undgå kulilteforgiftning, som kan indtræde i forbindelse med, at fuglene bygger reder i skorstenen. Skorstensfejeruddannelsen er en 4-årig uddannelse. Arbejdsmiljøkonsulenten Allan Kofoed har udarbejdet en liste over de skader, der er konstateret i 2014 og 2015 i forbindelse med skorstensfejernes arbejde.

Han kan ikke præcis sige, i hvor mange tilfælde man renser skorstenen stående på taget, som i de omhandlede tilfælde, men det er en hel del ud af de 6.000 arbejdsopgaver, de har om året. I en hel del tilfælde er skorstenene længere nede på taget og ikke oppe på toppen af taget som i nærværende tilfælde, og i andre tilfælde kan man rense indefra. Han vil tro, at ca. 3.000 arbejdsopgaver bliver udført udefra og af dem er der ca. 1.500, der renses stående på rygningen af taget. Det er navnlig i ældre huse fra før 1950'erne, at skorsten sidder på tagryggen.

Vidnet Henning Pedersen har forklaret, at det er ham, der foretog kontrolbesøg på ejendommen ...vej 25, Vordingborg, den 13. august 2014. Han var sammen med en kollega. Det er kollegaen, der har udfyldt besøgsrapporten fremlagt som bilag 4, men det er ham, der har skrevet bilag 5A med underbilag 1. Han kan vedstå den beskrivelse, han har givet i bilaget af de faktiske forhold. Det var ikke et planlagt kontrolbesøg. De var kommet kørende fra en anden opgave og havde set, at der stod en skorstensfejer på taget. De foto, der er taget, som er vedhæftet bilag 5A, er taget af ham. De kunne konstatere, at skorstensfejeren stod på rygningen af taget i gang med at rense skorstenen.

Da skorstensfejeren kom ned, havde de spurgt ham, hvorfor han stod på selve rygningen, og han havde forklaret, at det var for at undgå sod og røg, at han havde stillet sig ud på selve

rygningen for at foretage skorstensfejningen. Han havde ikke anvendt nogen hjælpeforanstaltningen for at sikre sig mod nedstyrtning. Den pågældende ejendom var en privat ejendom og ikke en byggeplads. Foreholdt, at det er anført i bilag 5A, at de har tilsynsbesøg på en byggeplads forklarede vidnet, at det er fordi, at sekretæren har anvendt et forkert koncept. Hans vejledning til arbejdsgiveren bestod i, at han oplyste ham om, at man enten skulle feje skorstenen inde fra, eller at man skulle anvende tekniske hjælpemidler for at sikre sig mod nedstyrtning. Det er rigtigt, at han i påbuddet har henvist til branchevejledningen. Han foretog en opmåling med en to meters tommestok af højden op til tagfoden, som blev målt til 2,70 og højden op til rygningen blev skønnet til ca. 6 meter. Han kender godt stigevejledningen. Det er rigtigt, at man godt må stå på en høj stige, når man udfører vinduespudserarbejde. Det er sådan, at man altid skal anvende det bedst mulige tekniske hjælpemiddel, og hvad det er afhænger af en vurdering af den konkrete situation. Det er en vurdering, som arbejdsgiveren bør foretage. De ansatte kan også gøre det.

Han kender godt branchevejledningen for skorstensfejerarbejder. Der er ingen foto af skorstensfejeren i branchevejledningen, hvor man står på selve rygningen og fejer skorstenen. Der er billeder af, hvor skorstensfejeren står med en fod på tagsten og en anden på rygningen, men ikke med begge fødder på tagrygningen. Han kunne godt på den afstand, han så skorstensfejeren fra i nærværende tilfælde, vurdere, at han stod med begge fødder på tagrygningen. Der er væsentlig forskel på, om man står med en fod på tagtrinet og en anden fod på rygningen og så den situation, hvor man står med begge fødder på rygningen, og således ikke har fast underlag under sig. Det er hans vurdering.

Vidnet Jan Søe har forklaret, at det er ham, der har lavet den besøgsrapport, der er fremlagt som bilag 13. Han kan også bekræfte, at det er rigtigt, det der er anført i besøgsrapporten. Det er også ham, der har udarbejdet påbuddet, der er fremlagt som bilag 14. Han har ligeledes udarbejdet beskrivelsen af de faktiske forhold i bilag 15. Han kan også bekræfte de oplysninger, der står i beskrivelsen. Han målte højden op til tagfoden, men han havde ikke mulighed for at måle helt op til tagryggen, derfor spurgte han medarbejderen og arbejdsgiveren, og de anslog begge, at der var mellem 7,8 og 8 meter op til tagryggen.

Det er rigtigt, at medarbejderen stod på tagryggen og anvendte en håndspole med begge hænder. Han var kommet kørende forbi ejendommen og havde set, at en person stod på tagryggen. Han standsede op og steg ud af bilen og kunne konstatere, at det var en skorstensfejer. Hun var i gang med at trække rensebåndet op af skorstenen. Hun bekræftede også, at hun

var i gang med at rense skorstenen med rensébåndet. Hun anvendte ingen form for sikkerhedsforanstaltning i forhold til nedstyrtningsskaden. Det blæste en del på det pågældende tidspunkt, og derfor tjekkede han hos DMI, hvad vindstyrken havde været. Han så her hos DMI på Vordingborg om omegn og det var ca. 1 1½ time efter, at han havde besøgt arbejdsstedet, og her kunne han så konstatere, at vindhastigheden var 11 meter pr. sekund. Han vurderede, at vindhastigheden var en ekstra risiko i forhold til den måde, den ansatte udførte arbejdsopgaven på.

Han havde en samtale med A, og han spurgte hende direkte, hvordan hun vurderede arbejdsituationen, og hun fortalte selv, at hun ikke var specielt utryk ved arbejdsituationen. Han talte også med arbejdsgiveren og denne gav udtryk for, at han ikke mente, at arbejdsituationen var farlig, og at det, under de forhold som forelå, var normalt at rense skorstenen fra tagryggen. Da A kom ned fra taget, fortalte hun, at hun var bekendt med, at en kollega var blevet stoppet af Arbejdstilsynet ved en tilsvarende skorstensfejning ca. en måned tidligere. Det var vidnet ikke bekendt med på det tidspunkt. Det var helt tilfældigt, at han kom forbi den pågældende ejendom. Der var således ikke tale om en koordineret indsats mod den pågældende arbejdsgiver.

Det er rigtigt, at han i beskrivelsen bilag 15 side 2 har givet den vejledning, at påbuddet kan efterkommes ved, at der monteres en renselem på skorstenen inde i huset, eller at der kan anvendes faldsikringsudstyr under arbejdet eller at skorstenen kan renses fra en personlift. Han havde talt med A om det, og hun havde oplyst, at der ikke i den ejendom var mulighed for at rense skorstenen indefra, idet der ikke var en renselem på loftet. Hun oplyste også, at der var nogen kunder, som simpelthen ikke ønskede, at skorstensfejeren kom ind. Han fik oplyst af arbejdsgiveren, at de havde en personlift i virksomheden, og det er vidnets vurdering, at den helt klart kunne være blevet anvendt ved denne opgave.

Arbejdstilsynet ville også kunne acceptere, hvis der også blev anvendt faldhindrende udstyr. De opererer med begreberne faldhindrende udstyr og faldstoppende udstyr. Hvordan et forankringspunkt skal etableres afhænger af leverandørens vejledning, og det kan være forskelligt fra de enkelte typer af udstyr. Om man må slynge udstyret rundt om skorstenen, afhænger af, om det står i brugsanvisningen for det pågældende udstyr, at man kan det. Er der tale om faldhindrende udstyr, er der ikke krav om, at det skulle klare et træk på 1.200 kg. Hvis der er tale om faldstoppende udstyr skal forankringspunktet sættes en meter over personen, og det er ikke muligt på en skorsten, der ikke er højere.

Det omhandlede forbud vedrører ikke nedstigningsforholdene, men at der skulle træffes foranstaltninger mod nedstyrtningssfare fra tagryggen. Når det er anført i Arbejds miljøklagenævnets afgørelse, bilag 19, at afgørelsen drejer sig om adgangsforholdene til taget, er han ret sikker på, at der er tale om en skrivefejl.

Rettens begrundelse og afgørelse

Det må efter vidnet Henning Pedersens forklaring lægges til grund, at en skorstensfejersvend, der var ansat hos tiltalte, stod med begge fødder placeret på rygningen af taget i gang med at rense skorstenen på den under pkt. a nævnte ejendom. Det må endvidere lægges til grund, at taget havde en hældning på ca. 40 grader, og at tagrygningen var ca. 6 m over terræn, og at der ikke var truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfare, hvorved der fremkaldtes fare for personskade.

Det må efter vidnet Jan Søs forklaring lægges til grund, at en skorstensfejerlærling, der var ansat hos tiltalte, stod med begge fødder placeret på rygningen af taget i gang med at rense skorstenen på den under pkt. b nævnte ejendom. Det må endvidere lægges til grund, at taget havde en hældning på ca. 40 grader, og at tagrygningen var ca. 7,8 m over terræn, og at der ikke var truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfare, hvorved der fremkaldtes fare for personskade.

Arbejdsgiveren er efter arbejdsmiljøloven hovedansvarlig for virksomhedens arbejdsmiljø. Han er efter lovens kapitel 4 ansvarlig for at planlægge og tilrettelægge arbejdet, således at det kan udføres lovligt og sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, ligesom han gennem instruktion og effektivt tilsyn er ansvarlig for, at arbejdet også rent faktisk udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Tiltalte har anført, at arbejderne er udført i overensstemmelse med branchevejledningen for skorstensfejerarbejde. Branchevejledning har imidlertid ikke forrang for lovgivningen, og det er heller ikke påvist, at branchevejledningen anbefaler, at et arbejde som de pågældende udføres, uden at der er truffet effektive foranstaltninger mod nedstyrtningssfaren.

De ansatte kunne endvidere være sikret mod nedstyrtning f.eks. ved brug af personløfter, der var til stede i virksomheden.

Under disse omstændigheder findes arbejderne ikke at have være planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Der foreligger således en overtrædelse af arbejdsmiljølovens § 38, stk. 1 og bekendtgørelsens § 13, nr. 1.

Det må lægges til grund, at tiltalte ikke har sørget for, at arbejdet blev planlagt og tilrettelagt, således at det kunne udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, ligesom han ikke har givet de ansatte den fornødne instruktion. Tiltalte findes herefter skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet.

Straffen fastsættes efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 1, og stk. 2, jf. § 82, stk. 6 og stk. 4, nr. 1 [dagældende § 82, stk. 4 og stk. 5, nr. 1], jf. § 38, stk. 1, og bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse, med senere ændringer § 30, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, jf. § 13, nr. 1, til en bøde på 50.000 kr.

Retten har ved bødefastsættelse lagt vægt på, at der er tale om to tilfælde af overtrædelse af arbejdsmiljøloven, og at der ved begge overtrædelser har været fare for nedstyrtning, og at der herefter er grundlag for at idømme en skærpet bøde i medfør af arbejdsmiljølovens § 82, stk. 4, nr. 1.

Der fastsættes ingen forvandlingsstraf jf. arbejdsmiljølovens § 83, stk. 1, sidste pkt.

Thi kendes for ret:

T skal betale en bøde på 50.000 kr.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.